

SAMMANFATTNING: Den kristna kyrkan i dess olika uttrycksformer har i alla tider varit abortmotståndare och värnat om det ofödda livet. Det är en konsekvent linje man drivit under 2000 år. Detta paper tar upp två aspekter av abortfrågan. Dels abortfrågan

ur ett kristet perspektiv. Då tittar vi närmare på vad Bibeln, kyrkohistorien och teologin har att säga i frågan. Det handlar då om vad som är en specifik kristen uppfattning och etik i denna fråga. Den andra aspekten handlar om samhällsaspekten och politiken. Hur

ska lagstiftningen utformas? Hur kan ett etiskt ställningstagande i abortfrågan utformas – oavsett religiös utgångspunkt? Rapporten avslutas med ett resonemang kring varför kyrkans röst i abortfrågan har tystnad och förslag på vad man kan göra.

Motstånd och människovärde: Om kyrkornas abortengagemang

Ett briefing paper av: Stefan Swärd

Grunden för den kristna inställningen i abortfrågan är den skapelse-syn och människosyn som presenteras i Bibeln. Den har en hel del att säga om människolivet före födseln.

Bibeln säger ett ovillkorligt nej till all form av dödande av oskyldigt liv, "Du skall inte mörda" är ett av de tio budorden (2 Mos. 20:13). Den avgörande frågan är om Bibeln betraktar den ofödde som en person eller inte. Människan är skapad till Guds avbild enligt 1 Mos. 1:27. Människan framställs som klimax i Guds skapelse och hade en ställning över djurlivet. Människovärdet är grundat i att man är en person, skapad av Gud, det är inte grundat i mental kapacitet, fysisk utrustning, ålder och utvecklingsnivå.

Det hebreiska ordet för den ofödde är "yeled", det är ett ord som an-

vänds både för barn, ungdomar och den ofödde. Det finns inte något separerat ord i hebreiskan för ofödda barn.

Job beskriver i Job 10:8-12 hur han formades i moderns liv. Job beskrivs som en person i denna text. Det var Job i sin moders liv, inte någon som skulle bli Job. Till Jesaja säger Gud (Jes. 44:2): "Så säger Herren, han som skapade dig, han som formade dig redan i moderlivet och som hjälper dig". Det är Herren som formar någon i moderlivet. En människas tillblivelse i moderlivet är Guds handlande.

Ps. 139:13-16 är ett nyckelord i Bibeln till försvar för den ofödda människan. Kung David skriver i psalmen:

"Du har skapat mina njuror, du sammanvävde mig i moderlivet. Jag

tackar dig för att jag är så underbart skapad. Ja, underbara är dina verk, min själ vet det så väl. Benen i min kropp var ej osynliga för dig, när jag formades i det fördolda, när jag bildades i jordens djup. Dina ögon såg mig när jag ännu var ett outvecklat foster. Alla mina dagar blev skrivna i din bok, de var bestämda innan någon av dem hade kommit."

I Psalm 51 skildrar David hur synden finns från första början i moderlivet. Den syndfulla naturen är en del av vårt arv, det visar också att vi är personer från första början, redan i moderlivet.

"Innan barnen ännu var födda" enligt Rom. 9:11 hade Gud utvalt Jakob framför Esau. I 1 Mos. 25:22 läser vi om Jakob och Esau om att de bråkade mycket med varandra i Rebeckas moderliv. Notera att Bibeln

kallar dem för barn. Till Jeremia säger Gud i Jer. 1:5: ”Innan jag formade dig i moderlivet utvalde jag dig, och innan du kom fram ur modersskötet helgade jag dig. Jag satte dig till en profet för folken.” Skaparen är verksam även i de oföddas liv, och kallar och helgar dem.

I Luk. 1:41,44 läser vi om den ofödde Johannes döparen. ”När Elisabet hörde Marias hälsning, spratt barnet till i hennes moderliv, och hon blev uppfylld av den helige Ande... Se, när ljudet av din hälsning nådde mina öron, spratt barnet till i mig av glädje.” Notera att det ofödda barnet här kallas för barnet.

”Det fanns ingen anledning varken på Gamla Testamentets eller Nya Testamentets tid att ha någon lagstiftning som specifikt tog upp abortförbudet.”

Det ord som här översätts med barn, är det grekiska ordet ”brephos”. Det är exakt samma ord som används om Jesus när han var nyfödd baby, i Luk. 2:12,16. Samma ord används om barnen som bars fram till Jesus för att bli välsignade av honom, Luk. 18:15-17. Samma ord används i Apg. 7:19 om de nyfödda barnen som dödades av Faraos.

Av bibeltexten framgår att den ofödde Johannes döparen reagerade när hans mor talade med Maria Jesu mor, och upplevde närvaron av den ofödde Jesus som var i sin mammas mage.

2 Mos. 21:22-25 handlar om två män i ett gräl och att en av dem stöter till en havande kvinna så att hon föder fram sitt barn. Om det inte sker någon olycka ska han böta, men sker en olycka ska liv ges för liv. I detta

sammanhang ges det ofödda barnet samma status som modern i förhållande till lagen, med skydd för sitt liv.

Det fanns ingen anledning varken på Gamla Testamentets eller Nya Testamentets tid att ha någon lagstiftning som specifikt tog upp abortförbudet. Allt täcktes in av budordet du ska inte dräpa. Det ofödda barnet räknades som ett barn och täcktes in av det allmänna skyddet för livet.

En sak som Bibeln tar upp och kraftigt tar avstånd mot, och som Bibelns profeter agerade kraftfullt emot, var offerandet av barn. Det var en vanlig praxis bland Israels grannfolk. Det var den värsta formen av ondska och bara de mest moraliskt fördärvade samhällena ägnade sig åt detta. Abortmetoder var svåra, riskabla och primitiva så det var mindre riskabelt att låta barnen födas och sedan offra dem. Det gjordes till och med religiösa ritualer av dessa barnoffer.

Bibeln varnar kraftfullt för att utgjuta oskyldigt blod. Det framgår av t.ex. 5 Mos. 19:10, Ordspr. 6:17 och Jes. 1:15. Även om allt dödande av oskyldiga människor är avskyvärt, uppfattar Bibeln dödandet av oskyldiga barn som det allra mest fasansfulla. ”Du skall inte offra någon av dina avkomlingar åt Molok”. 3 Mos. 18:21 ”Om någon av Israels barn eller av främlingarna som bor i Israel ger någon av sina avkomlingar åt Molok, skall han straffas med döden.” 3 Mos. 20:2. 5 Mos. 12:31 varnar Israel att göra samma synder som de hedniska grannfolken: ”Så skall du inte göra när du tillber Herren, din Gud, ty allt som är avskyvärt för Herren och som han hatar, det har de gjort till sina gudars ära.

Ja, till och med sina söner och döttrar bränner de upp i eld åt sina gudar.”

Profeterna i Gamla Testamentet tog ofta upp frågan om barnadödan. Jeremia säger i Jer. 7:30, 31: ”Juda barn har gjort det som är ont i mina ögon, säger Herren. De har ställt upp sina avgudar i det hus som är uppkallat efter mitt namn för att oreka det. De har byggt upp Tofethöjderna i Hinnoms sons dal för att där bränna upp sina söner och döttrar i eld, fastän jag aldrig har befallt eller ens tänkt mig något sådant.” Hes. 16:20, 21: ”Du tog dina söner och döttrar, som du hade fött åt mig, och offrade dem till mat åt bilderna. Var det inte nog att du bedrev hor? Du slaktade mina barn och offrade dem åt dessa bilder.”

Kyrkohistorien visar tydligt att Bibelns budskap är att det ofödda barnet är en person och har ett rättsskydd och vars liv ska värnas och skyddas. Budordet du ska inte dräpa gäller även de ofödda barnen.

Barnabasbrevet från andra århundradet talar om att döda barn och abortera det som Gud skapat. Brevet säger att man inte ska döda det som Gud har format, och talar i sammanhanget om ofödda barn.

Didache, andra århundradets katekes för nyomvända säger: ”mörda inte ett barn genom abort och döda inte ett nyfött spädbarn”. Clemens av Alexandria skriver i en av sina texter att ”de som använder abortiva mediciner för att dölja sitt äktenskapsbrott orsakar inte bara mord på fostret, utan också på den mänskliga rasen”. Athenagoras skrev år 177 att de kristna säger att de ”kvinnor som begår abort är mördare och kommer att få göra räkenskap inför Gud.

Fostret i livmodern är en levande varelse och därför är under Guds beskydd och omsorg.”

Den berömde kyrkofadern Tertulianus från andra århundradet skrev att det inte har någon betydelse om man tar livet av ett nyfött barn eller dödar ett barn före födseln. I båda fall handlar utplånandet av livet om mord. Basil den store skrev att de som ger abortmediciner för att döda ett barn som finns i livmodern är mördare, tillsammans med de som tar emot gifterna. Origenes och Cyprianus var andra exempel på kyrkofäder som fördömde abort och menade att det handlade om att döda barn.

Den tidiga kyrkans motstånd mot abort var mycket konsekvent och entydigt.

Vissa kyrkofäder var påverkade av grekisk filosofi, som från Aristoteles hävdade att det tog några graviditetsveckor innan fostret fick en själ. Man skiljde på foster utan själ och foster med en själ. Det var inte någon bibliskt grundad hållning utan ett vanligt synsätt bland den tidens bildade människor. Det präglade både Augustinus och Thomas av Aquino som menade att man inte med full säkerhet kunde fastslå när fostret fick en själ. Trots detta tog de konsekvent avstånd från abort. Synsättet att det fanns två olika stadier i fosterutvecklingen medförde att kyrkan utvecklade ett hårdare straff för senare aborter och lindrigare straff för tidiga aborter, men i båda fallen sågs det som omoraliska handlingar att göra abort.

Aristoteles uppfattning har förkastats av den moderna biologiska vetenskapen. Distinktionen om foster med eller utan själ avskaffades definitivt i lagstiftningen på 1800-

talet.

Den romersk-katolska kyrkan och senare den protestantiska kyrkan har följt samma linje i avståndstagandet till aborter. Reformatorn John Calvin skrev om abort: ”fostret, fastän det finns inneslutet i moderns livmoder, är det ändå en människa, och det är ett förskräckligt brott att beröva dess liv, som det ännu inte har börjat åtnjuta. Det är värre att döda ett foster i livmodern än annan form av dödande, därför att det inte på något sätt kan skydda sig.”

”1938 års abortlag byggde på principen att det ofödda barnet var ett självständigt liv som var skyddsvärt.”

Många moderna teologer jämställer abort med dödandet av ett barn. Prästen och teologen Dietrich Bonhoeffer som blev avrättad i ett nazistiskt koncentrationsläger hävdade att abort bör jämföras med mord. Den berömde teologen Karl Barth hävdade:

”Det ofödda barnet är från början ett barn... det är en människa och inte ett ting, inte en del av moderns kropp... De som lever i barmhärtighet kommer alltid att vara böjda åt att vara barmhärtiga, speciellt gentemot en mänsklig varelse som är så beroende av andras barmhärtighet som det ofödda barnet”

Summering av lagstiftning och politisk utveckling

I hela västvärlden har utvecklingen gått från strikt abortförbud till en liberal lagstiftning där man har infört så kallad fri abort, kvinnan avgör själv om man ska abortera fostret eller inte. Inställningen till abort har förändrats dramatiskt i modern tid.

Sverige fick sin första abortlag 1938. Innan dess var det kriminellt med så kallad fosterfördrivning, även om abort kunde tillåtas i undantagsfall när det fanns fara för kvinnans liv och hälsa. Det förekom dock en hel del illegala aborter vilket uppfattades som ett stort problem. I den allmänna debatten var det en självklar uppfattning att illegala aborter inte skulle bekämpas genom att göra dem legala, de skulle bekämpas genom att förebygga de sociala problem som pressade kvinnor att göra abort. 1938 års abortlag byggde på principen att det ofödda barnet var ett självständigt liv som var skyddsvärt. Man införde dock begreppet "intressekollision", dvs. att fostrets rätt till liv kunde i vissa fall krocka med andra intressen. Det infördes några skäl, så kallade indikationer, som kunde tillåta abort i undantagsfall. Det var en socialmedicinsk indikation, en så kallad eugenisk indikation som handlade om arvmässiga skador på fostret samt en så kallad humanitär indikation, det handlade om att man kunde få göra abort om barnet kommit till genom våldtäkt. 1946 utvidgades lagen marginellt med en något vidare socialmedicinsk indikation som även vägde in en befarad svaghet hos kvinnan som en följd av att föda barnet.

1963 började debatten om fri abort i Sverige. Det var inom de politiska ungdomsförbunden som debatten började. Det drevs då inte som en kvinnofråga, en fråga om kvinnans rättigheter, utan var en direkt konsekvens av de sexualliberala tankegångar som vid den tidpunkten började breda ut sig. Fri sex krävde också fri abort. 1965 slog abortdebatten igenom bland den breda allmänhe-

ten, då det i kvällspressen avslöjades att svenska kvinnor åkte till Polen för att göra abort. Regeringen tillsatte en statlig utredning som en följd av Polendebatten. Efter sex års utredande lade man fram ett förslag som innebar nästan fri abort. Under utredningens gång förändrades också den svenska opinionen. 1963 fanns det knappt någon riksdagsledamot som var för fri abort, 1971 var en majoritet av Socialdemokraterna för fri abort. Även bland de borgerliga partierna hade tanken på fri abort fått ett omfattande stöd.

”En analys av hur riksdagsledamöterna röstade visar att man inte följde strikta partilinjer. De ledamöter som hörde till riksdagens kristna grupp röstade i stor utsträckning mot fri abort.”

Det man kan notera var att de kristna organisationerna var starkt emot utvecklingen i riktning mot fri abort. Dåvarande ärkebiskopen skrev ett tungt remissvar mot förslagen i den statliga abortutredningen. Kristna organisationer inom de politiska partierna, socialdemokratiska Broderskapsrörelsen och Folkpartiets kristet-sociala råd gav sitt stöd åt ärkebiskopens betänkande och avvísade alla tankar på fri abort. Broderskapsrörelsen sade i ett uttalande vid kongressen 1964: ”man kan inte tala om ett samhälle med valfrihet och demokrati utan att taga hänsyn till det ofödda barnets rätt till liv. Abort är något vi betraktar som en nödfallsåtgärd, vilken endast får ske på bestämda och motiverade indikationer”.

Kristdemokraterna (dåvarande Kristen Demokratisk Samling, KDS) argumenterade för ett näst intill full-

ständig abortförbud. Partiet gjorde ett uttalande på sitt riksting 1970 som en följd av den pågående debatten: ”fostret är ett människoliv ända från befruktningen och måste tillräknas människovärde från den tidpunkten. Ur kristet etiska synpunkter är en abort alltid att betrakta som en nödlösning i en konfliktsituation. KDS hävdar att rätt till en abort må medges vid fara för moderns liv och efter våldtäkt. Gällande abortlag ger inte tillfredsställande skydd för det ofödda barnet.” Det var en mer restriktiv inställning än 1938 års abortlag.

Regeringen lade fram sin proposition i början av år 1974. Där föreslår man fri abort fram till den tolfte graviditetsveckan. Fram till vecka 18 är det fri abort men med obligatorisk utredning. Från vecka 18 till 24 föreslogs att abort bara skulle tillåtas om det förelåg synnerliga skäl och beslutet skulle fattas av socialstyrelsen.

I omröstningen i riksdagen i maj 1974 vann stödet för fri abort med 214 röster för, och 103 röster emot.

En analys av hur riksdagsledamöterna röstade visar att man inte följde strikta partilinjer. De ledamöter som hörde till riksdagens kristna grupp röstade i stor utsträckning mot fri abort. De kristna folkpartisterna och centerpartisterna röstade i stor utsträckning mot fri abort, det gjorde även flera av de socialdemokrater som var medlemmar i riksdagens kristna grupp. Kristdemokraterna var inte med i riksdagen vid denna tidpunkt.

Den svenska abortlagen tillåter idag abort fram till den tidpunkt då fostret anses kunna leva utanför livmodern. Gränsen för livsduglighet är för närvarande 22 fulla graviditets-

veckor.

Fri abort slog igenom i vissa länder under sjuttioalet. Dåtidens kommunistiska länder tillämpade redan på sextioalet en mycket liberal abortpraxis, i vissa fall ännu tidigare. Ett land som USA har sedan sjuttioalet haft en djupt splittrad abortpolitik och opinion. Ett beslut i högsta domstolen om fri abort 1973, det så kallade Roe mot Wade-fallet, har medfört en konstant kamp mellan en liberal och en restriktiv abortpolitik, och vad som är praxis varierar mellan olika delstater.

I Europa är det fortfarande flera länder som har en mycket restriktiv abortlagstiftning. Det handlar om Malta, Irland, Portugal och Spanien. Praxis i Spanien har dock varierat och varit ganska liberal vissa perioder.

I ett antal europeiska länder krävs läkarbeslut och det finns oftast en form av tidsgräns vid tolfte graviditetsveckan. Dessa länder är Island, Italien, Luxemburg, Schweiz, Belgien, Finland, Cypern och Storbritannien.

Sverige har Europas i särklass mest liberala abortlagstiftning. De länder i Europa som har fri abort har i nästan alla fall tolfte graviditetsveckan som gräns för den fria aborten, Nederländerna har vecka 13. Sedan kommer Sverige med vecka 18.

Argumenten

Abortdebatten är tidlös. Samma argument upprepas årtionde efter årtionde. I Sverige rasade en intensiv abortdebatt under perioden 1965-74. Sedan har det varit ganska tyst. Även från kristet håll. Under senare år är det främst organisationer som

Ja till Livet och Människorätt för ofödda som har försökt att problematisera den liberala abortpraxisen. Katolska kyrkan driver också en konsekvent och tydlig linje i denna fråga. Inom den breda kristna sektorn i Sverige har man i stor utsträckning accepterat den liberala abortlagstiftningen och de höga aborttalen, man har i varje fall inte protesterat mot det. I jämförelse har det i USA dock varit intensiva debatter om abort under många år, och inom amerikansk kristenhet råder det ett starkt abortmotstånd.

Även om den kristna kyrkan har lyft fram argumenten om skyddet för det ofödda livet som en övergripande norm, är frågan allmänmännisklig och det är inte någon unik kristen uppfattning att vara skeptisk till abort av etiska skäl.

Ett grundläggande problem för abortkritiker och de som förespråkar en mer restriktiv abortlagstiftning är svårigheterna att vara konsekvent. Om fostret ska betraktas som en människa med ett fullt människovärde, hur kan man då tillåta abort av något skäl? De mest konsekventa kristna abortmotståndarna vill inte ens tillåta abort vid våldtäkt. "Varför ska ett oskyldigt barn dödas på grund av den hemska händelse som en våldtäkt faktiskt är?" lyder argumentet. Det enda legitima motargumentet för en strikt abortmotståndare, är när det finns en fara för moderns liv, när liv står mot liv. Då kan man acceptera abort, men det handlar om mycket unika situationer.

Men även en mer abortliberal förespråkare har också problem med att få logiken gå ihop. Principen om fostrets rättsskydd värnar nästan alla om. Det är mycket sällsynt att man

försvavar fri abort fram till nionde graviditetsmånaden. Sverige som har Europas mest liberala abortlagstiftning drar gränsen vid 22:a graviditetsveckan. De flesta länder med fri abort drar gränsen vid 12:e graviditetsveckan och värnar fostrets rättsskydd. Men veckogränsen dras på ett ganska godtyckligt sätt. Frågan är varför fostret ska skyddas efter den 12:e veckan i vissa länder men inte före? Eller efter 22:a graviditetsveckan i Sverige men inte före?

Hur man än vrider och vänder på frågan så är det ofödda barnets rättsskydd och människovärde den helt avgörande frågan. Är det ofödda barnet något mindre än en människa är abort inte ett etiskt problem. Frågan är var gränsen går, när får fostret människovärde och rättsskydd?

Ur kristen synvinkel, med förankring utifrån Bibeln och kyrkohistorien, kan jag inte förstå det på annat sätt än att det ofödda barnet behöver ha ett rättsskydd, och dess liv måste respekteras. Rätten till liv är den övergripande etiska principen. Den ståndpunkten kan man också komma fram till utifrån allmänna biologiska fakta. Det mänskliga livet bildas i befruktningsögonblicket, och livet ska skyddas från den tidpunkten.

Om det ofödda barnet är en människa och därför bör ha ett rättsskydd, innebär det att alla de problem som motiverar aborter, behöver lösas på annat sätt. På fyrtiotalet menade man i Sveriges riksdag att aborter behöver förebyggas inte genom att göra dem legala utan istället genom att hjälpa de berörda kvinnorna. Den tankegången har alltmer försvunnit i svensk debatt.

Ett vanligt argument mot restriktiv abortlagstiftning är att aborter

ändå utförs. Då sker illegala aborter under tveksamma förhållanden istället, eller så reser berörda personer någon annanstans och gör aborter. Men om det blir illegala aborter istället beror mycket på moralbildningen i ett samhälle. I Sverige var de illegala aborterna begränsade till antalet på femtiotalet trots att vi då hade en mycket restriktiv lagstiftning. Uppenbarligen tyckte många fler svenskar vid den tidpunkten att det var fel att göra abort. På grund av den medicinska och tekniska utvecklingen är det även osannolikt att illegala aborter i Sverige idag skulle ske under samma tveksamma förhållanden som under femtiotalet.

"Hur man än vrider och vänder på frågan så är det ofödda barnets rättsskydd och människovärde den helt avgörande frågan. Är det ofödda barnet något mindre än en människa är abort inte ett etiskt problem."

Ett annat argument är att abortfrågan är en kvinnofråga, det handlar om kvinnors rättigheter. Opinionsmätningar visar dock att kvinnor är mer skeptiska till abort än män. I min doktorsavhandling om den svenska abortlagstiftningen visar jag att den tidiga abortdebatten inte drevs av kvinnor och kvinnoorganisationer. I USA finns det feministiska organisationer som är abortmotståndare, de menar att den fria aborten är ett sätt för männen att pressa kvinnor att göra abort mot sin vilja, och slippa ta ansvar för de barn man ligger bakom. Argumentet att fostret är en del av kvinnans kropp, är inte ett giltigt argument ur biologisk synvinkel.

Det finns en annan aspekt som är viktig, det handlar om skillnaden mellan abortlagstiftning och abortmoral. Man kan tänka sig att ett land har fri abort, alltså en mycket liberal abortsyn på statlig och politisk nivå men det görs inga aborter, på grund av att befolkningen har en strikt abortmoral. Man kan även tänka sig det motsatta, ett land som har en restriktiv abortpolitik och lagstiftning, där det ändå görs många aborter. Kanske sker det illegalt, kanske genom att vissa läkare ändå utför aborter även om det är olagligt, eller att kvinnor gör aborter i andra länder. Erfarenheten visar dock att lagstiftningen och etiken på folklig nivå oftast går hand i hand. En liberal abortlagstiftning medför också att befolkningen blir mer tillåtande till aborter.

”I frågor som gäller liv och död, skyddet av de svagaste och de oskyldiga, värnandet om allas rätt till liv, där bör vi kristna inte vara tysta och sträva efter att påverka samhället så mycket som möjligt.”

En annan viktig aspekt ur kristen synvinkel handlar om skillnaden mellan kristen moral, hur vi ska leva som kristna, och hur samhällets lagstiftning ska utformas. Man kan tänka sig ett antal frågor som är viktigt för en kristen livsstil och efterföljelse av Jesus, men där det inte är rimligt att vi kristna ska hävda att lagstiftningen ska utformas på ett sådant sätt. Man kan tänka sig ståndpunkten att vi som kristna i vår livsstil bör vara abortmotståndare konsekvent, leva ett liv så att vi inte behöver göra abort, och när svåra situationer uppstår i församlingsmiljön

bör vi stötta och hjälpa kvinnor att föda sina barn. Men vi inser att vi inte kan lägga det kravet på det övriga samhället. Det kräver en kristen livsstil på ett djupare plan för att kunna skapa en miljö där aborter inte blir ett nödvändigt ont.

Samtidigt kan man inte strikt skilja på kristen livsstil och samhällets lagstiftning. I frågor som gäller liv och död, skyddet av de svagaste och de oskyldiga, värnandet om allas rätt till liv, där bör vi kristna inte vara tysta och sträva efter att påverka samhället så mycket som möjligt.

Slutsatser

1. Bibeln försvarar den ofödda människans värde och mänsklighet. Gud är verksam i människans liv alltifrån befruktningen.

2. Kyrkohistorien visar att den kristna kyrkan alltid har varit emot abort.

3. Den svenska politiska historien visar att den kristna kyrkan har varit emot abort och var gemensamt emot när fri abort infördes 1974.

4. Tanken på fri abort är en ganska ny idé som var otänkbar för 50 år sedan.

5. Sverige har idag Europas mest liberala abortlagstiftning.

6. De kyrkor som idag försvarar en liberal abortpraxis och lagstiftning behöver förklara varför den kristna kyrkan i alla tider har varit emot abort, och varför man nu tycker annorlunda.

7. Debatten och argumenten när det gäller abortfrågan är tidlösa.

Varför har kyrkornas röst och engagemang i abortfrågan tystnat?

En fråga man kan ställa sig är

varför de kristna kyrkornas röst och engagemang i abortfrågan har tystnat?

Denna analys och rapport ger ett antal ledtrådar.

1. Den fria aborten sedan 1974 har skapat en annan inställning till frågan. Tidigare var det endast i undantagsfall som abort kunde beviljas. Det var då möjligt att föra en politisk diskussion om på vilka grunder abort skulle tillåtas. Sedan 1975 har beslutsfattandet i abortärenden flyttats över till den enskilda kvinnan som är ensam ansvarig för beslutet. Det har medfört att abortfrågan har blivit ännu mer känslig och personlig att diskutera. En stor andel av Sveriges kvinnor har dessutom gjort abort. Detta kan vara en förklaring till varför pastorer och präster, och kyrkliga företrädare har blivit allt försiktigare i att ta upp ämnet. Att ta upp kritik mot för mycket aborter tolkas direkt som en kritik mot kvinnor i allmänhet.

2. En annan förklaring kan vara att den kristna kyrkans sekularisering har medfört att man tappat ett bibliskt och kyrkohistoriskt förankrat synsätt på denna fråga. Kristenheten anpassar sig efter tidsandan mer än att söka vägledning i Bibeln och hur Bibeln har tolkats under den kristna kyrkans historia. Riktmärket blir vad som gäller i samhället i stort snarare än den kristna traditionen.

3. Den svenska traditionen med en politiskt styrd statskyrka och demokratiskt uppbyggda frikyrkosamfund har skapat ett system där anpassningen till det omgivande samhället blir starkare och snabbare än med en kyrka av mer historisk, global och biskopsstyrd karaktär – som t.ex. Katolska kyrkan.

4. Det svenska samhällsklimatet präglas av att bara en uppfattning är legitim och rumsren gällande abortfrågan, nämligen fri abort för närvarande. I den politiska debatten är den mest restriktiva ståndpunkten att endast tillåta fri abort till och med den 12:e graviditetsveckan, vilket motsvarar övriga europeiska länder med de mest liberala abortlagstiftningarna. Det har skapats ett opinionsklimat där bara en ståndpunkt är tillåten. Lika otillåtet och otänkbart som det var att tänka sig fri abort på 40- och 50-talet, eller att någon politiker skulle hävda en sådan ståndpunkt offentligt, så är det lika otillåtet och otänkbart för en politiker att idag ifrågasätta den fria aborten. Detta samtalsklimat där bara en ståndpunkt är tillåten, påverkar den kristna kyrkans attityder och hur man agerar i samhällsdebatten.

5. Abortfrågan är en starkt etiskt laddad fråga. Det finns endast anledning att diskutera och ifrågasätta abortmoral och lagstiftningens inriktning, om man utgår ifrån att fostret är en människa vars liv ska skyddas. Och tror man det, får frågan dramatiska konsekvenser. Abortfrågan blir då en av de viktigaste kampfrågorna för mänskliga rättigheter och för att skydda utsatta människors liv. Kanske har den kristna kyrkan blivit för bekväm för att dra ut konsekvenserna av en sådan etik, och då är det lättare att vara tyst och anpassa sig efter tidsandan.

Vad ska man göra som kristen om man känner stora tveksamheter inför den liberala abortpraxis som kännetecknar vårt samhälle?

1. Att uttrycka tveksamheter inför vår liberala abortpraxis och brist på rättsskydd och respekt för den

ofödda människans liv, är en kontroversiell minoritetsståndpunkt i dagens Sverige. Vår liberala abortpraxis hänger också ihop med hela vår livsstil och syn på barn. Ska kulturens inställning till abort förändras kräver det att inställningen till sex och till barn också ändras. Vi lever i en kultur där barns tillkomst förutsätts vara något man helt ska kunna kontrollera. Barn anses bara få födas när man önskar och har planerat för det. Kristna får därför räkna med att all form av ifrågasättande av vår liberala abortpraxis leder till att man möts av en aggressiv kritik från vissa håll.

2. Den kristna församlingens uppgift är framförallt att vara ett profetiskt föredöme. Det är viktigt att skapa en så välkomnande miljö i församlingarna där alla barn är välkomna. Det kräver en genomtänkt och praktisk samlevnadsundervisning i församlingen, kopplat till en god rådgivning. Det kräver också en generös och självuppoffrande miljö där till exempel ensamstående mammor kan få stöd och uppbackning. Det gäller även hjälp vid oplanerade graviditeter. Det är bara genom att leva som man lär som den kristna kyrkan med trovärdighet kan föra ut sin ståndpunkt till det omgivande samhället.

3. Abort handlar om människovärde och synen på det ofödda livet. Det är en alltför viktig fråga för att bara ses som en intern kristen angelägenhet. Det bör betonas att det finns undersökningar som visar att fler kvinnor än män är skeptiska till abort. Det är inte korrekt att enbart se abortfrågan som en kvinnofråga och uttryck för en kamp för kvinnors rättigheter. Ett viktigt argument in-

nan fri abort infördes var att det skulle ge mannen mer makt. Den fria aborten skulle ge männen möjligheten att kunna tvinga kvinnor till att göra abort för att slippa ta ansvar för sitt barn. Att även på olika sätt ge information om fosterutvecklingen är ett tillräckligt argument för att lyfta fram tanken på rättsskydd och rätt till liv för den ofödda människan.

4. Om man vill engagera sig praktiskt, kan man kontakta någon av de organisationer som jobbar med dessa frågor. Kampen för att minska antalet aborter bör drivas på flera plan. Det handlar både om social omsorg, verka för en mer ansvarsfull sexualitet och att öka kunskapen och medvetenheten om det ofödda barnets liv och status.

Stefan Swärd är statsvetare, pastor och ordförande i Svenska Evangeliska Alliansen.

Källor:

DeMarco, Donald (fil. dr.), "The Roman Catholic Church and Abortion: An Historical Perspective" (<http://www.catholicculture.org/culture/library/view.cfm?id=3361>)

Swärd, Stefan, "Varför Sverige fick fri abort - ett studium av en policyprocess" (doktorsavhandling i statsvetenskap vid Stockholms universitet, 1984)

Statens Offentliga Utredningar, SOU 2005:90, "Abort i Sverige"